

Єлизавета Яременко, здобувачка вищої освіти
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного,
Юлія Вороніна, к.держ.упр., доцент,
доцент кафедри менеджменту та публічного адміністрування,
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

АНАЛІЗ ГОЛОВНИХ НАПРЯМІВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Реформа децентралізації в Україні є ключовим етапом модернізації системи управління, що спрямована на посилення ролі місцевого самоврядування, підвищення якості надання публічних послуг і забезпечення сталого розвитку громад. В умовах змінної економічної ситуації, військових викликів та потреби у швидкій адаптації адміністративних процесів до локальних реалій, дослідження напрямів та ефективності децентралізації є вкрай важливим для визначення подальших стратегій розвитку країни.

Реформа децентралізації спрямована на створення ефективної системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, забезпечення комфортних умов життя для громадян, доступності та якості публічних послуг, реалізацію принципу народовладдя, а також узгодженням інтересів держави й територіальних громад.

Децентралізація – процес передачі повноважень і бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування [1].

Вона має два загальні напрями: адміністративний та фінансово-економічний. У європейському контексті децентралізація є фундаментальним принципом демократії, закріпленим у Європейській хартії місцевого самоврядування, до якої приєдналася і Україна. Основна ідея – наблизити владу до людей для більш ефективного та прозорого управління.

Адміністративна децентралізація спрямована на делегування владних повноважень стосовно процесу розробки і прийняття рішень, ресурсів і повноважень для надання державних послуг у визначених сферах з центрального до нижчих рівнів влади.

Фінансова децентралізація – це делегування фінансових ресурсів та повноважень, формування дохідної частини бюджету. Вона передає місцевим органам влади, приватним підприємствам фінансові засоби, повноваження збирати місцеві податки, а також право визначати видатки місцевих бюджетів з метою виконання ними децентралізованих функцій [2].

До основних досягнень за напрямками можна віднести фінансову автономію громад. Станом на 2024 рік завдяки реформі децентралізації всі 1 438 активних громад отримали рівні права на прямі міжбюджетні відносини. Їх бюджети отримали 60% ПДФО (тимчасово 64%), що дозволило підвищити фінансову самостійність [3].

Щодо адміністративного напрямку, то до досягнень можна віднести те, що реформа децентралізації стала одним з головних рушіїв для становлення ефективного та максимально наближеного до громадян інституту влади – місцевого самоврядування.

Об'єднання територіальних громад надало новоутвореним органам місцевого самоврядування відповідні ресурси та повноваження, які раніше мали тільки міста обласного значення. Органи місцевого самоврядування отримали

більшу автономію у формуванні стратегії розвитку своїх громад, що дозволило враховувати локальні потреби й пріоритети. Водночас це сприяло зростанню прозорості ухвалення рішень і залученню громадськості до обговорення важливих питань, що зміцнило довіру між владою та населенням і підвищило ефективність на місцях. Громади отримали повноваження в галузях освіти, медицини, житлово-комунального господарства, культури, соціального захисту, а також управління комунальним майном і місцевою інфраструктурою.

За результатами удосконалення адміністративно-територіального устрою України, здійсненого в рамках реалізації реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, у 2020 році в Україні було визначено адміністративні центри та затверджено території 1 469 територіальних громад, утворено 136 та ліквідовано 490 районів [4].

Не менш важливим є те, що у період воєнного стану в Україні було створено 194 військові адміністрації. Водночас значна частина органів місцевого самоврядування продовжує виконувати свої функції навіть у надзвичайно складних умовах. Незважаючи на виклики, вони забезпечують надання публічних послуг населенню.

Висновки. Отже, можна дійти висновку, що реформа децентралізації стала потужним стимулом для формування дієздатних органів місцевого самоврядування, які тепер мають ширші повноваження і фінансову автономію. В результаті впровадження адміністративної децентралізації громади отримали змогу краще враховувати локальні потреби, забезпечувати прозорість прийняття рішень і активніше залучати громадськість до управління. Фінансова децентралізація зміцнила бюджети громад, що підвищило їхню спроможність надавати якісні публічні послуги та покращувати життя жителів громад. Незважаючи на виклики воєнного стану, органи місцевого самоврядування продовжують ефективно виконувати свої функції, що підтверджує важливість і результативність проведеної реформи для сталого розвитку територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Децентралізація в Україні: досягнення, надії і побоювання. Український незалежний центр політичних досліджень. 2017. 52 с. URL: <https://www.international-alert.org/app/uploads/2021/08/Ukraine-Decentralisation-UK-2017.pdf>.
2. Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. Київ, 2017. 110 с.
3. Київська школа економіки. Центр аналізу публічних фінансів та публічного управління. Local Governments' Legal, Institutional, and Financial Landscape in Ukraine: Final Report. Київ: KSE Institute, 2024. 132 с. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/12/KSE_for_BGK_Final_Report.pdf
4. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення законодавчого регулювання». Київ, 2023. URL: https://mtu.gov.ua/files/Пояснювальна_записка.0612pdf.pdf
5. Вороніна Ю.Є. Кадрове забезпечення системи державної служби в Україні. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)* за ред. Л.В.Синяєвої. – Мелітополь: Люкс, 2022. – Вип.1- С.17 – 23. http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/16901/1/Zbirnik_%E2%84%9645_economika_7-16.pdf